

Remiss Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap - SOU 2022:57

Dnr NLL 16-2023

Förslag till beslut

Region Norrbotten lämnar yttrande enligt förslag

Yttrande till beslutsförslaget

Regionstyrelsen ställer sig med vissa förbehåll positiv till remissens förslag och ställer sig därmed till fullo bakom Sveriges Kommuner och Regioners yttrande till Försvarsmakten.

Beslutsunderlag

Bilagor:

1. Remissyttrande Region Norrbotten Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap
2. Remissyttrande Sveriges Kommuner och Regioner - 2023/00097.
3. Remiss SOU 2022-57 Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap.

Ärendet

Bakgrund

Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde har föranlett ett behov av att en återuppbyggnad av det civila försvaret.

Utredningens uppdrag har bestått i att lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Uppdraget har omfattat tre sakområden som enligt utredningens direktiv är starkt förbundna med varandra; skyddsrum, utrymning och inkvartering samt behov av en stödorganisation, som under ledning av en myndighet eller annat offentligt organ kan genomföra insatser exempelvis inför eller i samband med användning av skyddsrum vid utrymning och inkvartering.

SKR har lämnat ett yttrande (SKR2023/00097) vilket Region Norrbotten föreslagits ställa sig bakom.

Stora delar av utredningen är riktad mot kommuner och deras räddningstjänstorganisation kopplat mot en statlig beredskapsorganisation för räddningstjänst samt kommuners genomförande av storskalig utrymning och inkvartering vid höjd beredskap. De delar av utredningen som berör regionen är följande områden;

- Om skyddade utrymmen
- Avveckling och tillfälliga begränsningar av skyddsrum
- Om frivilliga i skyddet av civilbefolkningen och civilplikt
- Konsekvensanalys

Om skyddade utrymmen

I utredningen framgår det inte om det är kommuner som ska kartlägga möjliga skyddade utrymmen hos regioner och statliga myndigheter. SKR anser att regioner och statliga myndigheter själva bör kartlägga sina skyddade utrymmen. När det gäller regionernas vårdfastigheter bedömer SKR att eventuella skyddade utrymmen i första hand behöver användas för att bedriva vård. Vi föreslår att stödja SKR förslag med bakgrund till att skapa en tydlighet i ansvarsförhållandet om vem som ska genomföra kartläggningen då regionen har den bästa uppfattningen om vilka fastigheter som har möjliga skydda utrymmen. Vi stödjer även förslaget om att regionen själva får bedöma om utrymmen ska användas för att bedriva vård i. Detta kopplat mot regionens planering för att hantera uppdraget att bedriva hälso- och sjukvård vid höjd beredskap med masskadescenario.

Avveckling och tillfälliga begränsningar av skyddsrum

I utredningen saknas förslag kring hanteringen av skyddsrum när dess förväntade livslängd är passerad, i det fall fastighetsägaren avser att riva fastigheten som helhet. Det kan bero på att fastigheten som helhet har nått sin fysiska livslängd eller att området fastigheten ligger i håller på att omvandlas. SKR lyfter även att det i dag finns många skyddsrum på sjukhus som vid höjd beredskap kan behöva användas till samhällsviktig verksamhet som exempelvis sjukvård. Även detta skulle kunna föranleda behov av att skyddsrum avvecklas. Vi föreslår att stödja SKR förslag att regionen ges möjlighet att själva bedöma ifall dagens skyddsrum i stället kan prioriteras till att bedriva sjukvård i.

Om frivilliga i skyddet av civilbefolkningen

Utredningen menar att frivilliga försvarsorganisationer ska utgöra en viktig grund för kommuners arbete med att skydda civilbefolkningen. Utredningen konstaterar dock att frivilligförordningen (1994:524) inte omfattar kommuner och regioner, och att de därmed inte kan krigsplacera frivilliga. Istället hänvisar utredningen till att kommuner och regioner ”bör kunna ingå andra slags avtal med ”frivilliga” och på grundval av detta teckna sådana avtal.

SKR ser inga juridiska förutsättningar för kommuner och regioner att teckna sådana avtal. Det finns en uppenbar risk att de avtal som utredningen föreslår i juridisk mening skulle betraktas som anställningsavtal. SKR anser att en reglering behöver tas fram som medger att kommuner och regioner kan krigsplacera frivilliga. Region Norrbotten stödjer SKRs förslag att regionen bör kunna krigsplacera frivilliga. Detta kopplat mot det arbete som pågår att utreda vilka uppgifter frivilligorganisationer kan bidra med vid höjd beredskap eller vid en bekräftad allvarlig händelse. Förslaget skulle skapa en tydlighet och förenkla att kunna knyta en organisation med personal mot lönsande av stöduppgift inom regionen vid höjd beredskap.

Om frivilliga i skyddet av civilbefolkningen

Utredningen föreslår att kommunens civilpliktiga bör kunna användas för en större bredd av uppgifter inom skyddet av civilbefolkningen. Här ingår även stödet vid användning av skyddsrum och skyddande utrymmen, bemanning av trygghetspunkter samt uppgifter inom försörjningsberedskapen. SKR anser att regioner bör vara bemanningsansvariga för de befolkningsskyddsrum som regionen ansvarar för. Vi föreslår att stödja SKR förslag med bakgrund till att vi äger utrymmena och har ansvaret för dessa i vardagen, detta kopplat mot likhets-, närhets och ansvarsprincipen.

Konsekvensanalys

Förslagen i utredningen kommer att få stora ekonomiska konsekvenser för kommuner och regioner. SKR vill understryka vikten av att ersättning till kommuner och regioner blir långsiktiga och förutsebara. SKR anser att fastighetsägare som åläggs att genomföra egenkontroller bör ersättas för detta, då det exempelvis i regioners och kommuners fastighetsbestånd kan bli en fråga om större arbetsinsatser. Vi föreslår att stödja SKR förslag. För att kunna skapa förutsättningar att kunna jobba effektivt och långsiktigt med dessa uppgifter skulle en förutsättning vara att kunna få ekonomisk ersättning för att anställa personal som arbetar mot dessa uppgifter över tid.

Jämställdhetsperspektiv

Beslutet bedöms inte påverka jämställdheten.

Barnrättsperspektiv

Beslutet bedöms inte kunna påverka barnrättsperspektivet

Protokollsutdrag skickas till:

Stabschef

Vem mer?